

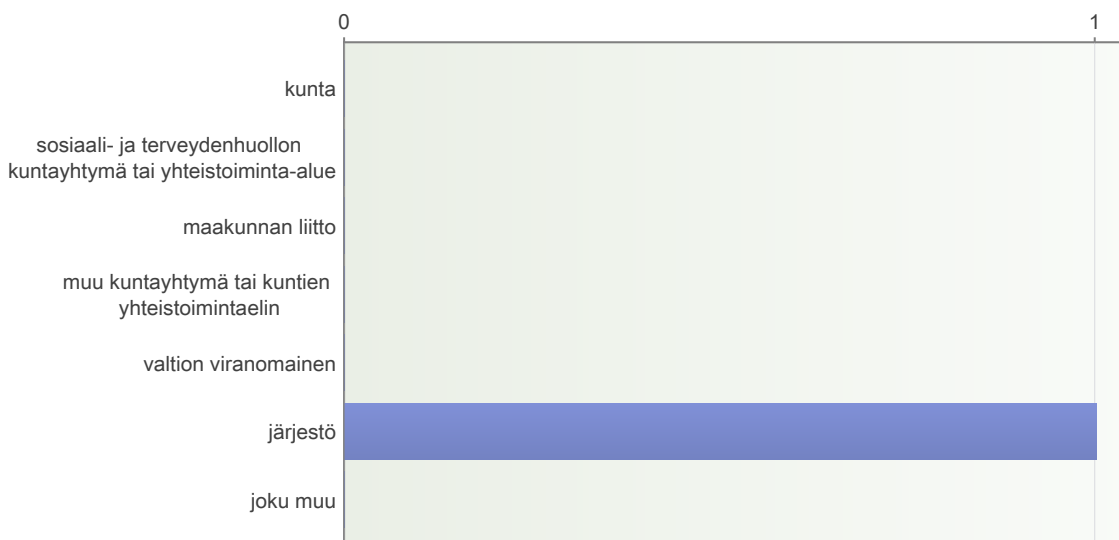
## 1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf	Nina af Hällström	050 368 32 88		

## 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1



### 3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- För svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning ser vi att SOTE-reformen tillsammans med reformen av funktionshinderlagstiftningen (VALAS) kan stärka jämlik tillgång till social-, hälso- och sjukvårdstjänster på svenska förutsatt att lagförslagen kompletteras med en nationell koordineringsmekanism samt andra tillägg som stärker de språkliga rättigheterna, exempelvis stärkande av ställningen av påverkansorganet för minoritetsspråket, garntier för åtminstone en representant för den svenskspråkiga minoritetsbefolkningen i landsskapsstyrelserna,

Verligt beaktade av

När organiseringsansvaret flyttas till större enheter finns det möjlighet att stärka sakkunskapen och därmed säkeställa jämlikare tillgång till servicen än tidigare. Detta gäller också för den svenskspråkiga servicen. För den svenskspråkiga befolkningen och svensk- och tvåspråkiga personer med funktionsnedsättning är det centralt att fungerande servicekedjor och integrationen av tjänster säkerställs.

Kuten Vammaisfoorumi korostaa SAMS myös korostaa:

1. Järjestämistapojen tulee olla erilaisten asiakkaiden erilaisista tarpeista ja elämäntilanteista lähteviä. Eri tavoin vammaisilla ja pitkäaikaissairailla henkilöillä pitää olla oikeus valita kuten muillakin. Palveluja käyttävällä asiakkaalla pitää olla myös riittävä ja asiakkaan tarvetta vastaava tuki palvelujen valinnassa, käytössä ja päätöksenteossa.

2. Yhdenvertaiset palvelut on saatava valtakunnallisesti. Palvelut tullaan toteuttamaan eri tavalla eri maakunnissa, mutta yhdenvertaiset periaatteet on taattava. Esimerkiksi maakunnaallisia vammaispalveluiden palvelumonopoleja tai valtakunnallinen monopoli kielioikeuksien perusteella uhkasi sekä yhdenvertaisia palveluita että vammaisten perusoikeuksia erityisesti persustuslain 6 §:n, 19 §:n ja 22 §:n perusteella.

3. Sosiaalipuolen roolia ja asemaa suhteessa terveydenhuollon palveluihin on kehitettävä ja vahvistettava. Sosiaalihuollon ja -palvelujen puute ilmenee terveystieteiden käytön lisääntymisenä. Sosiaalihuollon kehittäminen jatkossa huomioitava 43 - 44 § mukaisesti ja varattava riittävät resurssit sosiaalityöntekijöiden ja -ohjaajien erikoistumiskoulutukseen. Sosiaalialan osaamiskeskusten roolia tulee vahvistaa ja resursseja lisätä.

#### 4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaaajien määrä: 1

- Lixsom Handikappforum önskar SAMS lyfta fram följande:

Palvelut pitää järjestää laatu ja yksilölliset tarpeet sekä kansalliset lait ja ihmisoikeudet, erityisesti YK:n vammaisten oikeuksien sopimus huomioiden. Pelkästään kustannuksia ei voida ajatella eikä pelkkä järjestetä palveluita diagnoosin tai kielen perusteella.

Vf:

Palvelut pitää järjestää laatu ja yksilölliset tarpeet sekä kansalliset lait ja ihmisoikeudet, erityisesti YK:n vammaisten oikeuksien sopimus huomioiden. Pelkästään kustannuksia ei voida ajatella.

Säästöjä syntyy kun ihmiset saavat ajoissa oikea-aikaiset ja sopivat palvelut. Kustannusten kasvua voidaan hillitä myös kun organisaatioiden määrä vähenee. Vähemmistöt on otettava mukaan lakien valmisteluvaiheessa, ei vain kuulemistilaisuuksissa ja lausuntotasolla.

On hyvä tavoite yrittää poistaa päällekkäisiä hallintotehtäviä, mutta samalla ei tulisi luoda uutta byrokratiaa. Kaikkea palvelutuotantoa ei pitäisi yhtiöittää.

### 5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- YK:n vammaisten oikeuksien sopimus velvoittaa takaamaan vammaisten ihmisten osallisuuden kaikessa heitä koskevassa päätöksenteossa ja oikeuden tehdä heitä itseään koskevia päätöksiä. Maakuntiin tulee luoda struktuuri, jossa vammaisten ihmisten osallisuus ja kuuleminen tapahtuvat tosiasiallisesti. Lakiesityksessä mainitaan asiakasraadit ja vammaisneuvostot, mutta näiden toimivalta ei ole riittävä, kuulemisen pitää todella tapahtua.

Vammaisneuvostoissa pitää olla edustettuina eri vamma- ja sairausryhmiä ja vammaisten henkilöiden äänen pitää kuulua. Niillä vammaisilla henkilöillä, jotka tukea tarvitsevat, tulee olla heidän yksilöllisten tarpeiden ja valinnan mukainen tuki osallistumiseen.

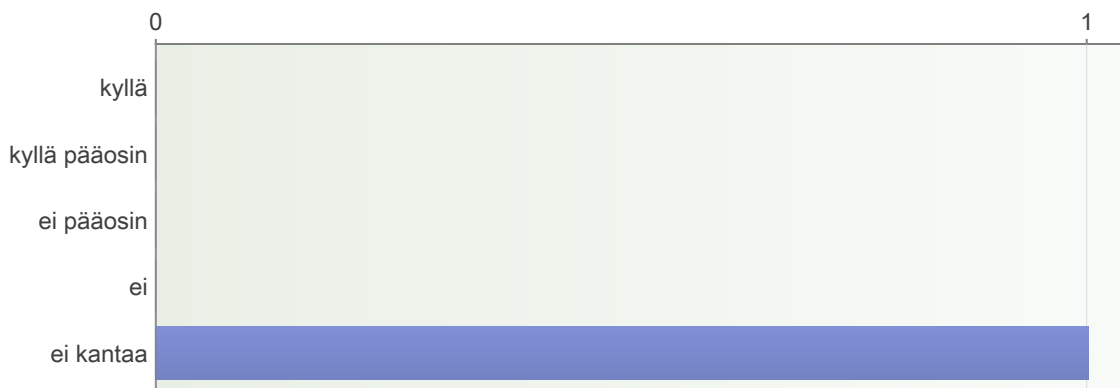
Maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus vaikuttaa maakunnan toimintaan. Maakunnan on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista. Muutenkin maakuntalain 23 § ja 26 § sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 27 § ja 35 § on otettava haavoittuvassa asemassa olevat vammaiset kuntalaiset ja palvelujen käyttäjät mukaan vaikuttamaan maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteutukseen ja seurantaan.

Vammaisneuvostot pitää ottaa osaksi virallisia rakenteita ja päätöksentekoprosesseja. Tarvitaan maakunnalliset vammaisasiamiehet, jotka toimivat yhteistyössä vammaisneuvostojen kanssa. Esityksessä tulisi olla vahvemmin velvollisuus ottaa vammaiset henkilöt virallisiin prosesseihin mukaan silloin, kun on kyse asioista, jotka vaikuttavat suoraan heidän elämäänsä. Maakuntalain 23 § ja 26 § vammaisten ihmisten vähemmistöasema tulee huomioida yhdenvertaisesti toisten vähemmistöryhmien kanssa.

Vammaisfoorumi viittaa vielä julkista valtaa velvoittavaan YK:n vammaisten oikeuksien sopimukseen, jonka mukaan laadittaessa lainsäädäntöä sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät. Lisäksi vammaiset henkilöt ja heitä edustavat järjestöt on osallistettava ja heidän on osallistuttava valvontaprosessiin täysimääräisesti. (Artiklat 4 ja 33).

### 6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

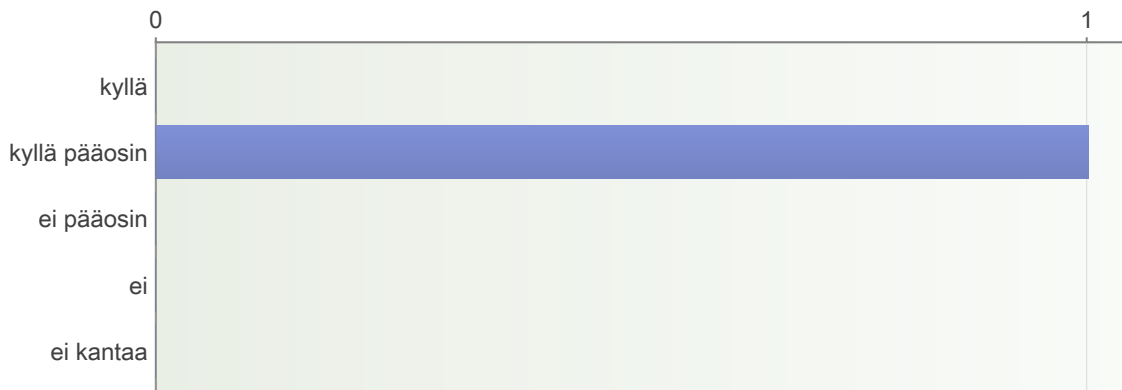
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei kantaa**

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

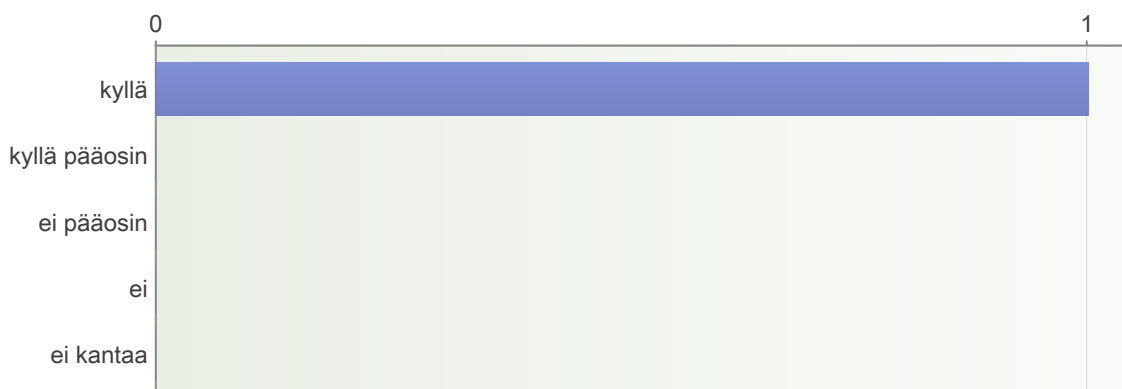
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: kyllä pääosin**

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: kyllä**

- avotila

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

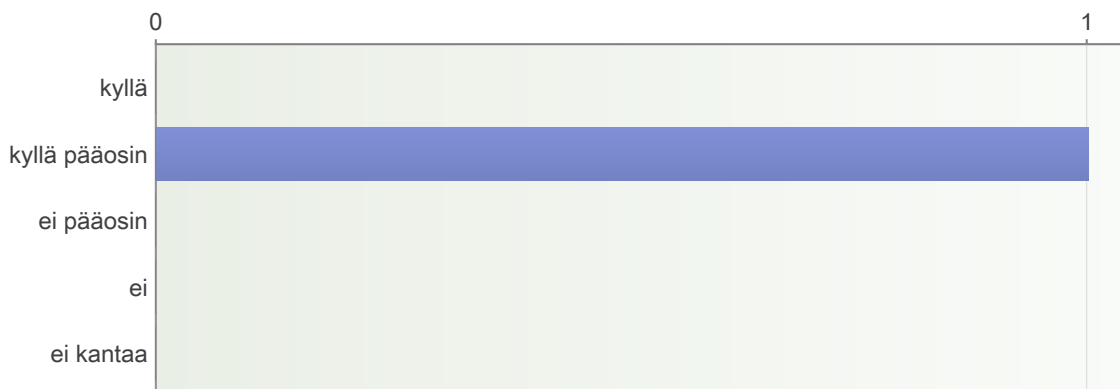
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei pääosin**

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: kyllä pääosin**

## 11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- 7. SAMS understryker att valfriheten också måste garanteras för den svenskspråkiga befolkningen, inklusive svensk- och tvåspråkiga personer med funktionsnedsättning. En nationell lösning för produktion garanterar inte valfriheten. Inom den svenskspråkiga sektorn är det därför viktigt att det inte byggs in mekanismer som i praktiken leder till att produktion och organisering av tjänster centraliseras nationellt. Sådana lösningar leder i praktiken till att den befintliga utspridda sakkunskapen och produktionen som idag finns inom den offentliga sektorn, tredje sektorn, inom stiftelser och inom den privata sektorn riskerar att slås ut. De praktiska verkningar av sådana lösningar finns det redan exempel på inom det svenskspråkiga Finland.

SAMS motsätter sig därför att 11 § lagen om organisering eller eventuell andra bestämmelser kompletteras med skrivningar som i praktiken kan leda till ett produktionsmonopol inom den svenskspråkiga funktionshindersektorn och som därmed skulle äventyra den befintliga sakkunskap och produktion som finns idag och som skulle utestänga den svenskspråkiga befolkningen eller delar av den på basis av språk, funktionsnedsättning eller diagnos. Något som skulle leda till både otillåten segregering och favorisering, lösningar som är speciellt problematiska utifrån FN:s funktionshinderkonvention och grundlagens 6§, 17 §, 19 § och 22 §.

SAMS understryker däremot behovet av nationell koordinering och samordning på basis av en stärkta formuleringar i 36 § 4 mom. lagen om ordnande och 124 § landskapslagen för att kunna säkerställa en jämlik tillgång till svenskspråkig social- och hälsovården i framtiden på jämlika grunder, bland annat oberoende av diagnos eller bostadsort.

Liksom Handikappforum poängterar SAMS att:

Vielä ei tiedetä kuinka valinnanvapaus toteutuu esimerkiksi henkilökohtaisessa avussa tai asumisessa. Yksi järjestämistapa vaihtoehto ei takaa valinnan vapautta. Vammaisfoorumi on huolissaan siitä, että muodostetaan sellaisia rakenteita, jotka sulkevat pois valinnanvapauden kuten esim. keskittämällä ruotsinkielisten vammaispalvelut ja mahdollisesti muut erityispalvelut (lastensuojelu, päihdehuolto, muistisairaat) yhdelle maakunnalle. Tämä (11§) järjestämismalli ei tuo valinnanvapautta, varsinkaan, jos kukaan muu ei saa tuottaa kyseisiä palveluja. Ratkaisu on ristiriidassa perustuslain 6§:n ja 19§:n kanssa, mikä voi johtaa segregointiin ja suosimiseen kielen, diagnoosin tai/ja vamman perusteella.

Muuta:

Liksom Handikappforum önskar vi framföra följande som också gäller för den svenskspråkiga social- och hälsovårdssektorn.

Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä ja järjestöissä on paljon erityisasiantuntemusta, joka pitää säilyttää. Tosiasiallinen valinnanvapaus tarkoittaa että on monia eri tuottajia. Maakunnalla tulee olla vastuu palveluista, mutta on luotava mekanismeja, jotka tukevat koordinoitua ja valvovat velvoitteiden toteutumista.

Vf:

Maakunnan ja kunnan yhteistyötä tulee vahvistaa. On tärkeää kartoittaa kuntien vastuulla olevan opetuspuolen ja maakunnan sotepalvelujen väliset rajapinnat ja yhteistyö. Miten nämä sektorit pystyvät tukemaan toisiaan. On varmistettava, että vammaisten lasten varhaiskasvatus ja koulunkäynti yhdessä kuntoutuksen ja sosiaalipalvelujen kanssa muodostavat yhtenäisen toimivan kokonaisuuden.

Esimerkiksi perusopetuspalveluiden ja sotepalveluiden tulee toimia saumattomassa yhteistyössä, tai muuten vammaisten henkilöiden asema heikkenee. Esimerkiksi peruskoulun oppilas, joka saa koulukyydit perusopetuksesta (kunta) ja vapaa-ajan matkat maakunnalta. Näiden palvelujen yhteensovittaminen on

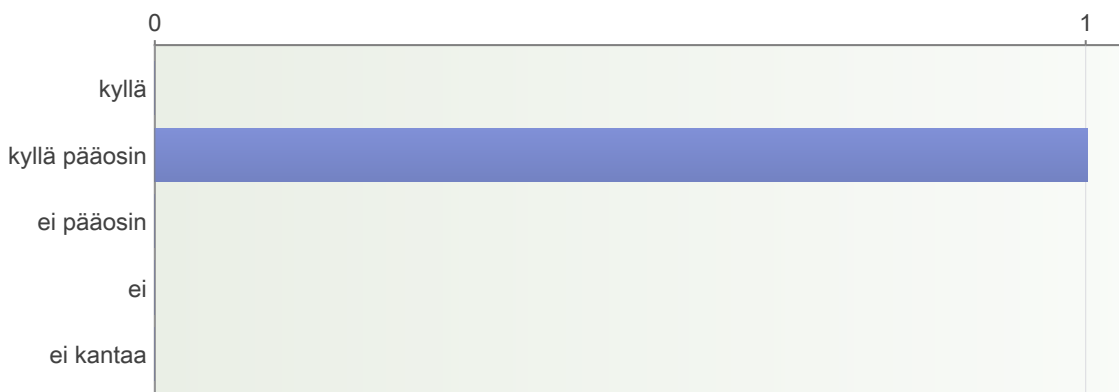
tärkeää. Yksittäisen kuntalaisen ja maakunnan näkökulmista - palvelut voivat tulla kunnan palveluina ja maakunnan palvelut niitä täydentävinä. Motivoidaanko ja resurssoidaanko kuntia riittävästi vastaamaan omasta osuudestaan.

Rajanveto opetuksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä ennaltaehkäisevien palvelujen ja soten välillä tulee selkeyttää. Yhteistyö näiden välillä tulee toteutua asiakkaan näkökulmasta saumattomasti.

Vammaisten henkilöiden kannalta olennaiset palvelut tarvitsevat hyvää koordinoitua. Huolimatta siitä mille tasolle palvelujen järjestämis- ja toteuttamisvastuut menevät, vammaisella henkilöllä tulee säilyä itsemääräämisoikeus oman elämän järjestämisestä.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

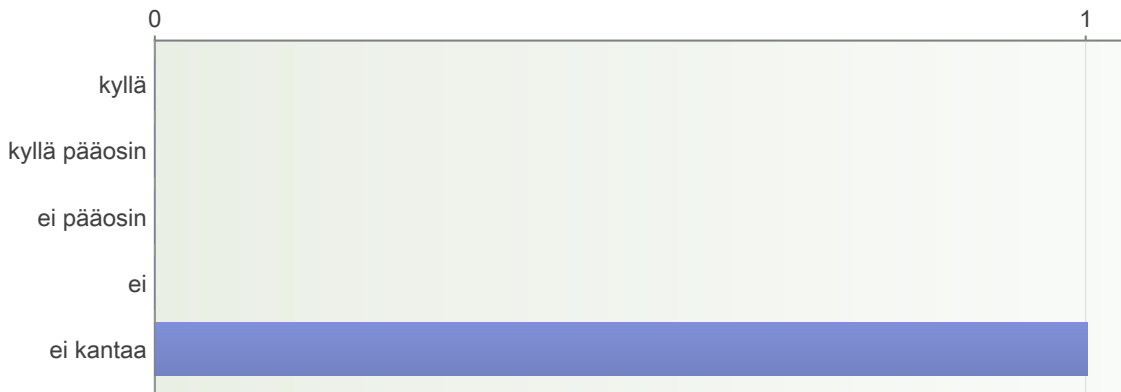


**Avoimet vastaukset: kyllä pääosin**

- avotila

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

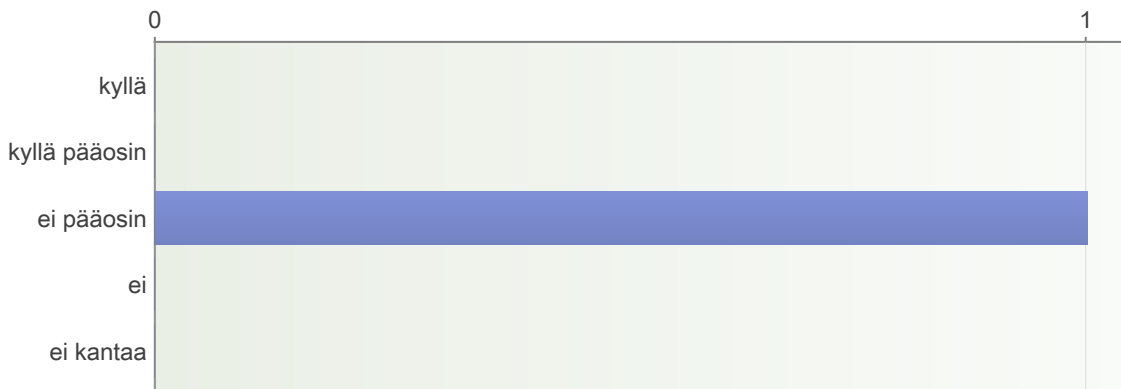
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei kantaa**

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei pääosin**



15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

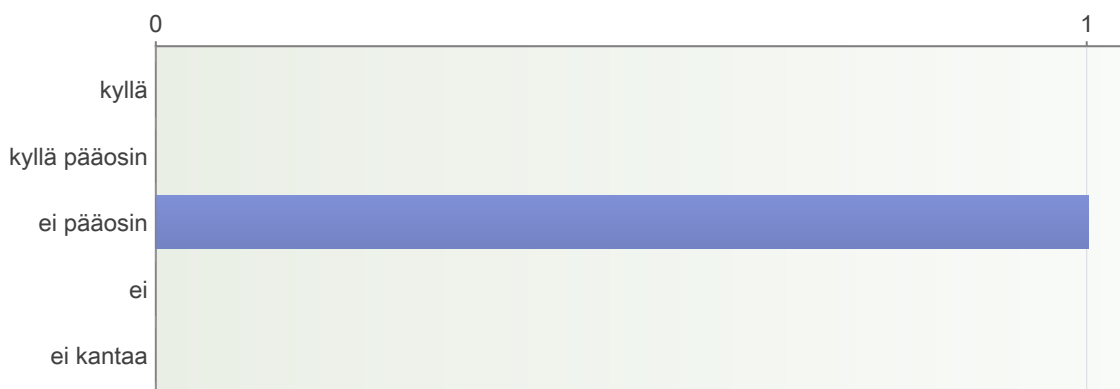
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: kyllä**

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

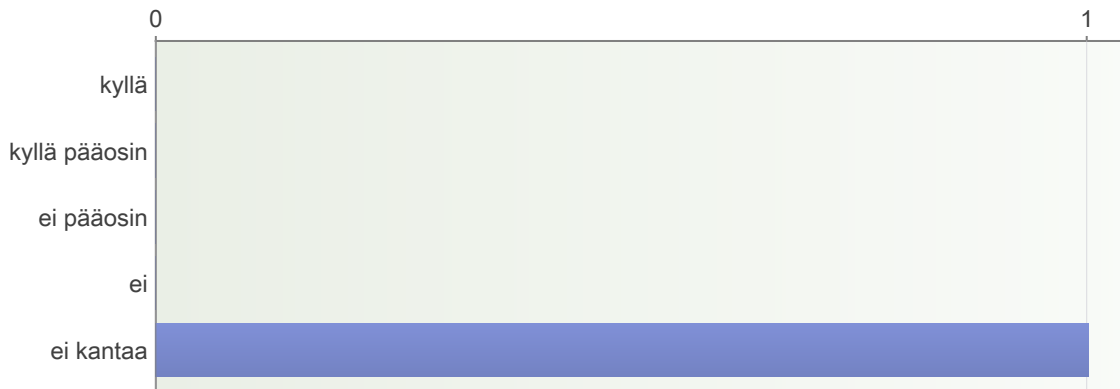
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei pääosin**

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei kantaa**

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- 10. Liksom Handikappforum anser SAMS att centralisering är realistiskt i vissa situationer. Å andra sidan sker en centralisering alltför ofta varpå det i praktiken bildas monopol som tränger undan och förhindrar både valfriheten och en bredare serviceproduktion inklusive de konkurrensfördelar som det medför. SAMS motsätter sig därför att det i lagförslagets 11 § lagen om ordnande av social- och hälsovård skrivs in en möjlighet att centralisera produktion och tjänster enbart på basis av språkliga rättigheter såsom svenska. SAMS understryker att det är endast en bråkdel av funktionshindersservicen som uppfyller centraliseringskraven.

Keskittäminen on joissain tapauksissa realistista. Toisaalta palveluja keskitetään myös liian usein ja synnytetään monopoleja. Olemme huolloissaan myös siitä, että järjestämislain 11 §:n perusteella mahdollistetaan palveluiden valtakunnallista keskittämistä pelkkä kielioikeuksien perusteella, esimerkiksi vammaisten asumispalvelut, päivätoiminta tai henkilökohtainen apu ei voi valtakunnallisteti keskittää pelkkäruotsinkielen perusteella.

Kun on kysymys tietyistä harvinaisryhmistä, palveluja on realistista hakea myös ulkomailta.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Ei vastauksia.

22. 20. Voimaantulolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. 21. Voimaantulolain 4 luvun mukaan lakisäätöisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Ei vastauksia.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- kysymys 20:

Henkilöstö tulee ottaa mukaan suunnitteluun. Henkilöstön ammatillinen erityisosaaminen on kartoitettava. Näin ollen maakunnalle jää suuri valta päättää, josta syntyy ristiriita kun palvelujen pitää olla yhdenvertaisia. Mitä tapahtuu, esimerkiksi kun vammaisen lapsen perhe muuttaa maakuntarajan yli. Sekin on hieman epäselvää,

Muutoksessa tulee ottaa huomioon henkilöstön ja työntekijöiden asema ja muutos pitää johtaa hallitusti ja henkilöstön hyvinvointi huomioiden. Kyseessä on iso kulttuurimuutos. Asiakkaiden toimintakyvyn arvioinnin pitää tapahtua heidän omassa toimintaympäristössään, joka edellyttää ammattihenkilöiden jalkautumista. Vammaispalveluiden toteutuksessa on tärkeää, että asiakkaalla ei ole pitkä asiointimatka. Toimipisteiden sijoittelu maakunnan alueella on suunniteltava huolella, jotta asiakkaiden ja työntekijöiden matkat olisivat kohtuullisia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Ei vastauksia.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Ei vastauksia.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Vastaajien määrä: 1

- 9 § suhteellisen vapaa tiedonsaanti sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon ja päinvastoin on hyvä asia. 10 §: viestintä - ihmisten pitää olla tietoisia siitä mitä suunnitellaan. Kannatamme esitystä, mutta olemme huolissamme siitä, että eri vamma- ja sairausryhmien tarpeet viestinnän saavutettavuudessa tosiasiallisesti jäävät toteutumatta.

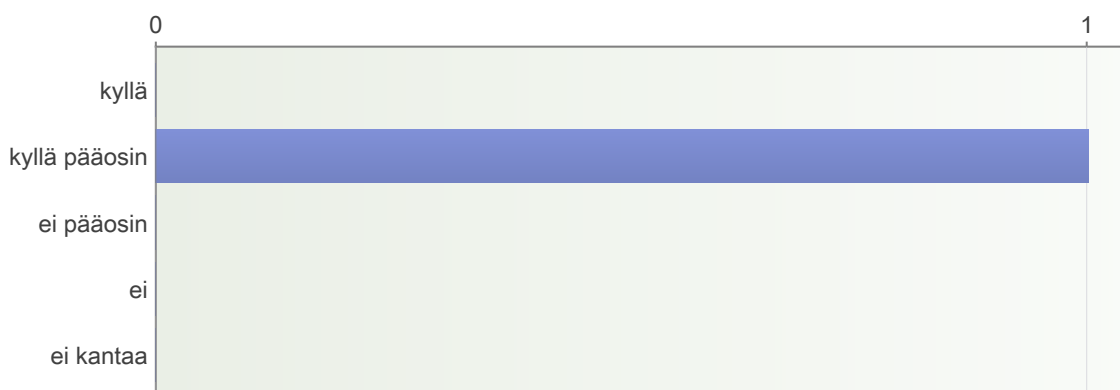
\*\*\*\*\*

Lakiesityksessä on otettu vain vähän kantaa vaikutuksista ihmisiin, esim. lapsiin ja lapsiperheisiin. Vaikutusarvioinnissa vammaisiin asiakkaisiin ensisijaisena tavoitteena pitäisi olla yhdenvertaisuus palveluissa.

\*\*\*\*\*

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

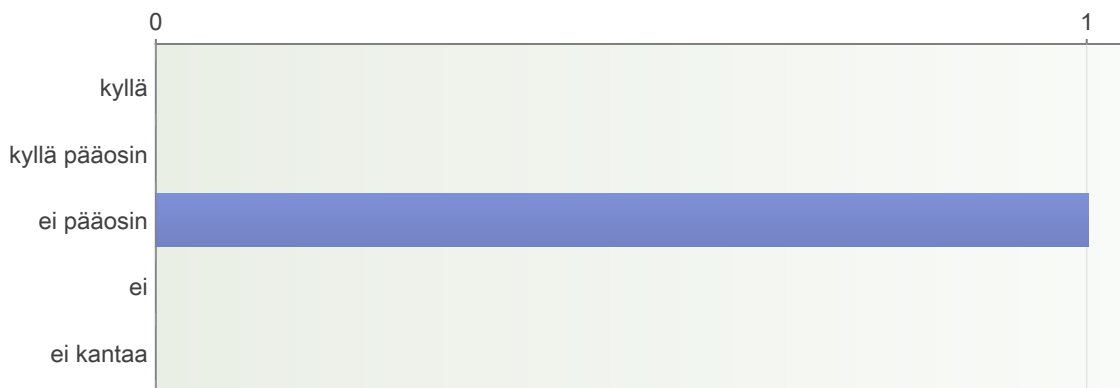
Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: kyllä pääosin**

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1



**Avoimet vastaukset: ei pääosin**

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Ei vastauksia.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Ei vastauksia.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Ei vastauksia.

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Ei vastauksia.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Ei vastauksia.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Ei vastauksia.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

#### 43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Ei vastauksia.

#### 44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

#### 45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Ei vastauksia.

#### 46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Det centrala i SAMS utlåtande

Stärkt koordinering och samordning enligt 36 § 4 mom

För att kunna säkerställa en jämlik tillgång till social-, hälso- och sjukvårdstjänster för svenskspråkiga också efter reformen krävs det att lagförslagen kompletteras med koordinerande och samordnande mekanismer både på landskapsnivå och nationell nivå. Den utvecklingsverksamhet som ska stöda utvecklandet av tjänster på svenska i hela landet stärks och bildas till ett nationellt samordnande organ som tillsammans med samarbetsområdena, landskapen, kommunerna påverkansorganen för minoritetsspråken, delegationen för social- och hälsovården och de övriga aktörerna som nämns i 36§ lagen om ordnande av social- och hälsovård ges samordnande och koordinerande uppgifter för att säkerställa jämlik tillgång till svenskpråkig och eventuellt också teckenspråkig social-, hälso- och sjukvård efter reformen. Detta samordnande organ svarar för det utvecklingsarbete och de uppgifter som de övriga landskapens utvecklingsenheter har enligt 36 § 1-3 mom. lagen om ordnande av social och hälsovård.

Den samordnade koordineringen och samordningen behövs för att landskapen, samarbetsområdena och kommunerna också efter reformen ska kunna uppfylla sina lagstadgade skyldigheter gentemot den svenskspråkiga befolkningen och andra minoritetsspråk såsom exempelvis teckenspråken. En funktion som har sakkunskap om hur den svenskspråkiga servicen säkertställs i olika styrande dokument och avtal, vilket behov det finns av svenskpråkig personal, var svenskpråkig service finns, vad som behöver utvecklas och vilken utbildning det behöver satsas på samt hur den jämlika tillgången till svenskspråkiga tjänster säkerställs i upphandlingar.

I dagens läge garanteras svenskspråkiga med funktionsnedsättning inte social-, hälso- och sjukvård på jämlika grunder, varken i förhållande till den finskspråkiga befolkningen eller på basis av diagnos. Det råder en stor brist på högklassig svenskpråkig social-, hälso- och sjukvård i vårt land. Tillgången till svenskpråkig service varierar kraftigt, delvis beroende på bostadsort och diagnos. Den kan till och med saknas helt. Tjänsterna är mycket splittrade eller saknas och valfriheten är begränsad eller obefintlig. Många tvåspråkiga kommuner klarar inte av att uppfylla sina språkliga skyldigheter, invånarnas grundlagsenliga rätt till social- och hälsovård på svenska eller finska garanteras inte enligt lika grunder. Detta beror delvis på personalbrist och brister i upphandlingen av svenskpråkiga tjänster.

Den samordnande mekanismen skapar och upprätthåller en regional samarbetsstruktur som täcker hela landet i avsikt att främja baskompetens och specialkompetens inom hela området samt säkerställa specialservice och specialtjänster som kräver specialkompetens och förutsätter samarbete på regional nivå

inom det hela området. Den samordnande mekanismen ansvarar också för att tillsammans med delegationen för social- och hälsovård se till att integrationen av tjänster och valfriheten också fungerar för den svenskspråkiga befolkningen. Dessutom ansvarar samordnaren för att det finns tillräckligt bred serviceproduktion på svenska och andra minoritetsspråk och att kedjorna för tjänsteproduktionen inte därför blir haltande eller att produktionen centraliseras till enbart en producent.

Den samordnande mekanismen erbjuder tillsammans med servicecentret:

Det tillhandahåller verksamhet, stödverksamhet och expertteam för hur det svenska språket och möjligtvis andra minoritetsspråk såsom teckenspråk ska beaktas i styrande dokument och avtal så som bland annat landskapens landskapsstrategi, samarbetsavtal, servicestrategin för social- och hälsovården, förvaltningsstadgan, stiftelseurkund, serviceinrättningarnas stiftelseurkunder, koncerndirektiven, koncendirektivens allmänna anvisningar för att de grundläggande rättigheterna, internationella åtaganden, rättigheterna enligt allmän lagstiftning och speciallagstiftning och ansvaret samt uppgifterna i lagen om ordnande av social och hälsovård, speciellt 4 §, 6§, 7 §, 9 §, 12 § och 13 § ska uppfyllas i landskapen, samarbetsområdena. Stödverksamhet och experttjänster ska också kunna erbjudas kommunerna för skötseln av deras uppgifter.

Till mekanismen kopplas ett gemensamt organ enligt 48 § landskapslagen. Det byggs in mekanismer som möjliggör att organet också har enheter i Österbotten och Egentliga Finland.

Nationellt servicecenter för den svenskspråkiga servicen knutet till lagen om organiseringsansvar 36 § om nationellt utvecklingscenter (nationell och koordinerande funktion för den svenskspråkiga servicen inklusive de nationella teckenspråken)

Tillsammans och/eller i samverkan med det nationella utvecklingscentret för svenskspråkig och möjligtvis teckenspråkig service tillhandahåller det svenskspråkiga servicecentret verksamhet för att landskapen och specialupptagningsområdena ska kunna uppfylla sina lagstadgade skyldigheter och för att det ska finnas fungerande och kvalitativ svenskspråkig social- och hälsovård på jämlika grunder i landet . Det svenskspråkiga servicecentret fungerar på samma sätt som den riksomfattande enheten för gemensam upphandling/ servicecentret för gemensam upphandling. Det tillhandahåller verksamhet, stödverksamhet och expertteam för hur det svenska språket och möjligtvis andra minoritetsspråk såsom teckenspråk ska beaktas i styrande dokument och avtal så som bland annat landskapens landskapsstrategi, samarbetsavtal, servicestrategin för social- och hälsovården, förvaltningsstadgan, stiftelseurkund, serviceinrättningarnas stiftelseurkunder, koncerndirektiven, koncendirektivens allmänna anvisningar för att de grundläggande rättigheterna, internationella åtaganden, rättigheterna enligt allmän lagstiftning och speciallagstiftning och ansvaret samt uppgifterna i lagen om ordnande av social och hälsovård, speciellt 4 §, 6§, 7 §, 9 §, 12 § och 13 § ska uppfyllas i landskapen, samarbetsområdena. Stödverksamhet och experttjänster ska också kunna erbjudas kommunerna för skötseln av deras uppgifter.

Det nationella utvecklingscentret och servicecentret för den svenskspråkiga social- och hälsovården ges också möjlighet att kartlägga och utreda behovet av bildande av mångprofessionella expertteam eller – nätverk över landskapsgränserna eller inom samarbetsområdena som vid behov kan sammankallas för att stöda och handleda för att integrationen och samordningen av tjänster bland annat enligt 13 § lagen om ordnade av social och hälsovård. Expertteam- eller nätverken ska bestå av experter och sakkunniga från olika organisationer såsom den offentliga sektorn, THL, universitet, högskolor, tredje sektorns producenter och intresseorganisationer och möjligtvis privata producenter.

Liksom det nationella svenskspråkiga utvecklingscentret samverkar det nationella nationella servicecentret med



både. Servicecenterte verkar i anslutning till det nationella utvecklingscentret och tillhandahåller därmed de experttjänster som det nationella utvecklingscentret inte enligt sitt uppdrag kan tillhandahålla. Huvudsätet för servicecentret förläggs till landskapet Nyland, men servicecentret har också enheter både i Österbotten och Egentliga Finland.

Övriga kommentarer och nationella delegationen för social- och hälsovård och påverkansorganen för minoritetsspråken

SAMS framhåller att bland annat följande saker behöver beaktas i den fortsatta beredningen:

- De svenskspråkiga ges en obligatorisk plats i landskapsstyrelserna i de tvåspråkiga landskapen
- delegationen för social- och hälsovård ska ha åtminstone en representant för personer med funktionsnedsättning och svenskspråkiga och andra minoriteter
- Ställningen för påverkansorganen för minoritetsspråk behöver stärkas
- Rätten till svenskspråkig service på jämlika grunder måste säkerställas via bland annat 7 § landskapslagen, bestämmelserna om landskapsstrategier, strategin för social- och hälsovård, förvaltningsstadga, samarbetsavtal, koncerndirektiv, almäna använingar, 16 § landskapens samarbetsavtal 24§ avtal med tjänsteproducenter.

Slutligen vill SAMS ytterligare poängtera följande:

SAMS och dess medlemsförbund är också oroliga för att det i de föreslagna lagarna och deras detaljmotiveringar skrivs in formuleringar som i praktiken leder till strukturer som i praktiken leder till diskriminering.

Liksom grundlagsutskottet har konstaterat i sitt utlåtande om reformen (GrUU 67/2014 och GrUU 75/2014 rd) att det behövs effektiva åtgärder för att i framtiden trygga bland annat rätten till social trygghet enligt 19 § grundlagen i framtiden. Behovet av service och tjänster har förändrats märkbart delvis som en följd av ett ändrat synsätt på funktionsnedsättningar, funktionshinder och diagnostisering. Delvis har den medicinska utvecklingen, den tekniska utvecklingen och andra förändringsfaktorer såsom ratificeringen av FN:s funktionshinderkonvention lett till att diagnosgrupper som man tidigare ansåg behöver särskilt skydd och separat lösningar inte behöver det längre idag medan servicen för andra som grupper och personer i utsatt ställning behöver stärkas för att deras grundläggande rättigheter ska uppfyllas. Arbetet med att samordna specialomsorgslagen och handikappservicelagen är ett konkret exempel på en behövlig förändring för att grundlagens rättigheter ska kunna uppfyllas på jämlika grunder i framtiden. Verksamhetsförutsättningarna förändras så att tidigare strukturer som motiverats utifrån diagnoser och behov av bredare befolkningsunderlag inte längre är motiverade, eftersom behovet av service och stöd inte enbart kan utgå från diagnos. Lösningar som direkt står i strid med grundlagens 1 §, 6 §, 19 § och 22 § eftersom sådana lösningar leder till att vissa diagnosgrupper favoriseras och samtidigt segregeras. Lösningar som i praktiken leder till att i liknade förhållanden bemöts på ojämlika villkor i lagstiftningen och att olika diagnosgrupper därmed särbehandlas på icke godtagbara skäl. Att behandla olika människogrupper olika sinsemellan enbart utifrån diagnos, funktionsnedsättning eller språk med hänvisning till positiv särbehandling är både ur ett grundlagsenligt och ett människorättsligt perspektiv (FN:s funktionshinderkonvention) ytterst problematiskt, eftersom det dethar visat sig att de faktiska konsekvenserna av sådana förfaranden gynnat eller gett företräde åt en diagnosgrupp medan andra samtidigt diskriminerats, exempelvis strukturer som har lett till att vissa diagnosgrupper garanterats svenskspråkig social- och hälsovård medan andra som är liknade ställning lämnats utanför ett sådant garanti. Det svenskspråkiga specialomsorgsdistriktet är ett sådant exempel. Samtidigt har de personer som tillhör det svenskspråkiga specialomsorgsdistriktet segregrats på basis av viss diagnos.

## 47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- 36 § 4 mom: ändras till:

Utvecklingsverksamheten i landskapet Nyland svarar för utvecklandet av tjänster på svenska i hela landet i enlighet med 1-3 mom. Dessutom fungerar enheten som en nationell samordnande och koordinerande mekanism för svenskspråkig och teckenspråkig service i hela landet tillsammans med delegationen för social- och hälsovård och det svenskspråkiga servicentret.

124 § landskapslagen – tillägg till nationella servicecenter

5) servicecenter för stöd- och experttjänster för svenskspråkiga tjänster

23 § lag om organiseringsansvar

- uppfylla de lagstadgade skyldigheterna angående de språkliga rättigheterna

Vf:

Maakuntalaki

2 luku Maakunnan tehtävät

6 §

Maakunnan tehtäväalat 1 momentti

Maakunta hoitaa sille lailla säädetyjä tehtäviä seuraavilla tehtävälloilla

"2) Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden, esteettömyyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille ja ehkäisevät palvelut

23 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Ehdotamme 2 momenttiin uutta 7) kohtaa:

...

7) palkkaamalla maakuntaan vammaisasiamies.

...

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

1 §

Lain tarkoitus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä tarkoituspykälään:

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, saavutettavat ja laadukkaat (tai laadultaan hyvät) sekä kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa.

Perustelut muutosesitykselle:

Pykälä ja hallituksen esityksen perustelut eivät vastaa toisiaan, koska perusteluissa on korostettu palvelujen

laatua paljonkin. Pykäläesityksessä ylikorostuu taloudellinen tehokkuus. Yhdenvertaiset palvelut voivat olla myös huonoja laadultaan, jolloin palvelut eivät edistä kenenkään hyvinvointia ja terveyttä.

#### 4 §

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Ehdotamme 2 momentin muuttamista seuraavasti:

Esitys: Sosiaali- ja terveystalvveluja toteutettaessa on edistettävä esteettömyyttä.

Muutos: Sosiaali- ja terveystalvvelujen on oltava esteettömiä ja saavutettavia. Talvvelut on toteutettava siten, että ne edistävät esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumista yhteiskunnassa.

Perustelut muutosesitykselle:

Laki ei voi lähteä siitä, että meillä voisi olla esteellisiä sote-talvveluja, jotka eivät ole kaikkien maakunnan asukkaiden saavutettavissa. Sen lisäksi, että sote-talvvelut on järjestettävä esteettömästi ja saavutettavasti, talvvelut on toteutettava siten, että ne poistavat parhaalla mahdollisella tavalla yhteiskunnassa olevia esteitä.

#### 16 §

Maakuntien yhteistyösopimus

Ehdotamme 3 momenttiin seuraavaa lisäystä:

Edellä 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettun työnjakojen on edistettävä talvvelujen laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta ja muuta laatua sekä tarkoituksenmukaisen, tehokkaan sekä talvvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta edistävän tuotantorakenteen toteutumista.

...

Perustelut muutosesitykselle:

Sosiaalihuollon talvveluissa laatu on huomattavasti merkittävämpi ja laajempi asia kuin asiakasturvallisuus. Jotta laadun merkitys korostuisi se pitää todeta erikseen.

Tuotantorakenteen on edistettävä myös talvvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta ei pelkästään tehokkuutta.